

Čeština pro cizince aneb Czech online

Marta Holasová

Projekt s názvem „*CZECH ONLINE – Čeština jako cizí jazyk pro specifické účely*“ (anglicky *CZECH ONLINE – Czech as a Foreign Language for Specific Purposes*) navazuje na úspěšný projekt „*CZKey – Online Platform for Learning Medical Czech*“ (realizován v letech 2013–2015), který získal ocenění „Pečeť kvality 2013“ za realizaci projektu a Evropskou jazykovou cenu Label 2017. Právě na základě zkušeností a příznivého ohlasu tohoto projektu a portálu mluvtecesky.net je nyní v novém projektu na čem stavět.

Záměrem nového projektu je tedy vytvořit nový, široce koncipovaný webový portál nabízející nerodilým mluvčím českého jazyka jak moduly všeobecné češtiny (Úvod do studia češtiny a Všeobecná, každodenní čeština – A1/A2), tak moduly češtiny pro specifické účely: Čeština pro lékaře, Právní a právnická čeština a Čeština pro obchodníky a ekonomy. Další samostatný modul bude obsahovat výukové materiály pro jazykový tandem jako inovativní prvek výuky jazyků (během výuky spolupracuje rodilý mluvčí v roli mentora a nerodilý mluvčí v roli mentorovaného). Webový portál bude primárně určen pro samostudium češtiny zájemcům, pro které je čeština cizím jazykem, ale stejně tak bude dobře využitelný při výuce češtiny na všech stupních škol pro kteroukoliv úroveň jazyka podle CEFR.

Garantem a koordinátorem celého projektu „*CZECH ONLINE – Čeština jako cizí jazyk pro specifické účely*“ je Masarykova univerzita, konkrétně Centrum jazykového vzdělávání MU. Spolu s partnerskými vysokými školami, tedy Slezskou univerzitou v polských Katovicích a Fachhochschule Burgenland, zajišťuje obsahovou náplň webového portálu. Grafické studio Formata navrhuje vzhled portálu a garantuje jeho technickou funkčnost, aktuálnost a moderní pojetí odpovídající nejnovějším trendům ve webovém designu. Asociace CASAJC zajišťuje zejména prostřednictvím sítě jazykových center v České republice a na Slovensku šíření informací o projektu a jeho zásadních výstupech. Na tento „organizační základ“ budou postupně navázány další vzdělávací a jiné instituce a organizace všech tří participujících zemí (podrobnosti jsou uvedeny níže). Jazykový portál bude k dispozici v češtině, angličtině, polštině a němčině, dostupný bude on-line a zdarma.

Jednou z prioritních cílových skupin jsou cizinci, kteří chtějí studovat v ČR na některé z veřejných vysokých škol. Do akreditovaných studijních programů s českým vyučovacím jazykem jsou přijímáni za stejných podmínek jako státní občané České republiky. Musí ovšem ještě před začátkem studia prokázat znalost češtiny, podle průzkumu CASAJC na vybraných vysokých školách nejlépe na úrovni B1–B2 podle CEFR. Příjímací zkoušky (ev. testy studijních předpokladů) jsou v češtině. Znalost českého jazyka na odpovídající úrovni včetně znalosti odborného jazyka

oboru, který chtějí studovat, je proto velmi důležitá. Podle průzkumu poskytují jednotlivé univerzity cizincům jazykovou podporu i během studia, současně je však vhodné také samostudium. V době pokročilých informačních technologií se právě online platforma pro samostudium češtiny jeví jako výhodná nejen pro uživatele, ale přináší rovněž úsporu univerzitám. Bezplatný online portál poskytuje optimální základnu pro kontinuální jazykové samostudium, kombinace jazykové podpory v obecné a odborné rovině vytváří účinný nástroj při překonávání studijní neúspěšnosti studentů-cizinců. Může posílit jejich motivaci ke studiu a také jejich zařazení do odborné komunity. Na podobné úrovni mohou ovšem portál využívat také zahraniční odborníci při integraci do českého pracovního prostředí. Při současné situaci na trhu práce může všeobecně dostupný portál pro výuku češtiny přispět ke snížení nedostatku kvalifikovaných pracovníků ve vybraných oborech.

Čeština ovšem není pouze jazykem České republiky, ale je využitelná rovněž v sousedních zemích. Právě proto byla zvolena forma strategického partnerství se zástupci z Polska a Rakouska. Znalost češtiny zvyšuje možnost uplatnění na trhu práce, možnost integrace do společnosti, zejména v sociálních a pečovatelských službách, ale stejně tak i v dalších oblastech. Například polský partner – Slezská univerzita v Katovicích – při „průzkumu trhu“ zjistil výrazný nedostatek soudních překladatelů, se kterým se polská justice dlouhodobě potýká, v celém Polsku jich bylo k 30. 3. 2020 pouze 116. Rozvoj češtiny pro právníky je tedy v tomto segmentu více než žádoucí a na Slezské univerzitě v Katovicích je v posledních ročních bohemistiky vyučován předmět Odborný ekonomicko-právní překlad. Na Fachhochschule Burgenland je zase čeština vyučována jako cizí jazyk pro budoucí pracovníky v oblasti obchodu a služeb ve středoevropském regionu.

Jak obecné jazykové, tak profesní moduly (lékařství, právo, obchod a ekonomika) jsou ovšem určeny nejen pro uchazeče či studenty vysokých škol, přestože zejména profesní moduly jsou sestavovány především s ohledem na praktické potřeby studentů příslušných fakult (včetně komunikace při povinné praxi). Konkrétní podoba portálu by měla svým celkovým pojetím cíleně oslovit také zájemce mimo sféru formálního vzdělávání, a napomoci jim tak v integraci do společnosti. Lze jej využít pro výuku češtiny u dětí-cizinců na tuzemských základních a středních školách, stejně tak se může stát cennou pomůckou profesionálů v daných oborech, kteří usilují o uznání svého odborného vzdělání. Nedílnou součástí projektu jsou rovněž nástroje informující učitele o novinkách na webu a umožňující zpětnou vazbu. Zásadní výstupy jsou plánovány nadčasově, nejsou vázány na konkrétní data či události.

Účastníky projektu je možné rozdělit do tří skupin. Do první patří samotní realizátoři projektu – odborní pracovníci, lektori češtiny pro cizince, kteří se budou v rámci projektu účastnit vzdělávacích aktivit a multiplikačních akcí. Druhou skupinou jsou potenciální širitelé a uživatelé zásadních výstupů projektů –

například pracovníci v oblasti migrantů a žadatelů o azyl. Ti se zapojí zejména do tzv. multiplikačních aktivit, v omezené míře se mohou podílet i na testování, budou-li to nerodilí mluvčí češtiny. Třetí, nejvýznamnější skupinou účastníků jsou samotní zájemci o studium češtiny jako nástroje integrace do společnosti a případně získání formálního vzdělání.

Vzhledem k tomu, že hlavní výstup projektu – portál pro studium/výuku češtiny pro cizince – bude k dispozici zdarma online, není nutné účastníky a cílovou skupinu omezovat žádnými formálními kritérii. Pro šíření výstupů projektu budou aktivně osločovány zejména organizace zabývající se problematikou migrantů Ty totiž mají potenciál znásobit úsilí tvůrců portálu značným rozšířením výstupů projektu. Cíleně budou oslofováni také jednotlivci, propagační kampaň bude součástí závěrečné fáze realizace celého projektu. Nabízí se využití kontextové reklamy a podobných prostředků na webových stránkách, facebookových a instagramových profilech partnerů.

Výsledkem práce realizačního týmu bude obsahové zpracování online výuky češtiny od úplných základů až po připravenost studujícího úspěšně zvládnout přijímací zkoušky na vysokou školu v českém jazyce nebo pracujícího úspěšně se zapojit do zaměstnání či podnikání, které vyžaduje znalost českého jazyka. Zejména v oboru lékařství a přidružených oblastech zdravotnictví, v sociálních a pečovatelských službách, v oblasti práva, v oblasti služeb ekonomické či obchodní povahy s nezbytnou znalostí ekonomické či obchodní češtiny. Zároveň bude v průběhu projektu zmapován sektor neziskových organizací zapojených do problematiky migrantů a aktivně pomáhajících znevýhodněným skupinám. Sekundárním efektem klíčových výstupů projektu, i když neméně významným, bude také rozšíření sociálních kontaktů znevýhodněných skupin ve státě jejich současného pobytu. Jedním z výstupů projektu bude přehledný a snadno dostupný souhrn informací o studiu v České republice, představeny budou možnosti tandemové výuky Každý uživatel portálu bude mít také možnost ověřit si úroveň svých současných jazykových znalostí. Pro zvýšení úrovně znalosti jazyka bude mít k dispozici desítky interaktivních cvičení.

Všechny projektové aktivity vedou k jedinému cíli – vytvořit kvalitní portál přístupný všem zájemcům bez rozdílu. Skladba cílové skupiny je pestrá a tvůrci věří, že jejich snažení zasáhne co nejširší okruh účastníků a využije tak naplno potenciál, který tento projekt skýtá. Jeho realizace přitom není rigidní proces, ale živý organismus, pružně reagující na všechny průběžné podněty a zpětné vazby.

Ve dnech 8. a 9. listopadu 2021 proběhla v Brně schůzka řešitelů projektu, zástupců všech partnerů. Poprvé se setkali osobně, neboť předchozí jednání se s ohledem na pandemickou situaci mohla uskutečnit pouze na dálku. Zástupci Formaty představili jednotný vizuální styl projektu a základní strukturu webu, který bude v nejbližších měsících k dispozici autorům jednotlivých modulů nejen pro vložení

obsahu, na němž už jednotlivé týmy víc než rok pracují, ale také pro doladění do podoby moderní interaktivní platformy optimalizované pro PC i mobilní telefony. Heslo „Mobil first“ se stalo mottem celé schůzky. Vizuální styl platformy lze vidět na vnitřní straně obálky tohoto čísla časopisu. Ladění do světlé a tmavší barvy lila bude nás i všechny uživatele provázet nejen v nejbližších třech letech. O průběhu projektu, jehož je CASAJC důležitou součástí, budeme pravidelně informovat.

Zpracováno s využitím materiálů k projektu.

Autorka

Marta Holasová, e-mail: marta.holasova@cjv.muni.cz, pracuje jako koordinátorka vzdělávání dospělých v Centru jazykového vzdělávání Masarykovy univerzity. Je dlouholetou členkou CASAJC, zakladatelkou a redaktorkou časopisu CASALC Review. V projektu Czech online pracuje na modulu Informace o České republice.